

dokaz naj se postavi tudi tukaj — nekako mu na grob in v zastavo srečnega prihodnjega vstajenja — njegova lastna v Danic. 1857 l. 14 priobčena pobožna čestitka — umetna kazalnica:

Večni
Križa bliš!
 Srečni
 Ti deliš
 Nam nebeški mir!
 Al' s Teboj še ni končano,
 Kar človeštvu Bog storit' želi,
 In umerljivim nam spoznati ni še dano,
 Jezusa dobrota **VEČNA** kaj za nas stori!
 O brezkončna si **LJUBEZEN** naš'ga Odrešenika,
 Kdo ne bo Te ljubil, **BOŽJA** hrana, sercam glast!
 V Tvoji velikost' omaga moč jezika;
 Vender daš se sercam grešnim v last!
 Čudi zemlja se presrečna
 Poj nebeški kor:
 Sveto,
 Sveto,
 Jagnje! —
 Trojno - večni,
 Edino - srečni! —
JEZUSI
 Ljubi
 Duš Pastir!
 O nikar nas ne pogubi!
 Daj doseč' nam večni mir!
 Serca pojte, povikšujte! vse naj ga časti!
TUKAJ V SVETEM ZAKRAMENTU, KI ZA NAS ŽIVI!
 ...*...*

Perva odgoja otrokova.

(Spisal Jos. Ciperle.)

15.

Nekateri stariši zopet takó-le učé svojih otrók: „Ubogaj ti nas, ali drugi ti nima nihče kaj zapovedovati“.

Zatorej stariši samí hočejo kaj veljati pri otroku, in drugi ljudje naj bi bili ničle v njegovih očéh!

Ali tú se prerad uresničuje izrek: „Česar ne želiš sebi, tega ne želi tudi svojemu bližnjemu“. Rado, celó prerado se dogaja, da otrok uboga mnogo rajši druge, nego li starišev.

Kakó to? — Odgovor je zeló legák. Tuji ljudjé ga obdarujejo navadno s čem, ako jim kaj stori. Dadé mu kósec sladkorja, krajcar ali celó dva, ako jim gré kaj iskat. In stariši? Ti tirjajo od njega, da jim stóri zastonj, za kar dobí od družih ljudi darila. To mu, se vé, ni po vseči. Tirja zatorej tudi, da ga stariši obdarujejo prav kakor ga drugi

ljudjé. Tega takó ne vé ceniti, da ima od svojih starišev úže hrane, stanovanja i. t. d., kar se mora plačevati. Imeti hoče še posebnih daril. In če mu jih ne dadé stariši, jim odpové prerad svojo pokorščino.

Meniš li, da mu smeš zató prepovedovati, naj ne uboga otrok nikogar družega nego tebe samó? Motiš se! Le zapoveduj mu, le pokládaj mu na sercé, naj uboga vsakoga, s komur občuješ tudi ti. Ali to si zapometi: Prepovedi mu, da nima jemati nikacega darila, nikacega plačila za svoje poslovanje. Zabíči tudi svojemu znancu, da nima plačevati otroka za njegovo postrežnost. Otrok ubogaj brezplačno tebe in vseh onih ljudi, ki s teboj óbčijo.

V nekdanjih po duhu in telesu nepokvarjenih Špartanih je bilo uréjeno vse bolje. Otroku je namestoval vsak starši človek očeta, in ubogati ter spoštovati ga je moral, kakor ródnega očeta.

A nekdanji Špartani so bili pravi poštenjaki. In vsakdo je bil vzor krepósti mlajšemu zarodu.

Sedaj, se vé, so drugi časi. Kolikrat se prevari celó človek, ki ima mnogo izkušnje pri svojih znancih, in kakó lahko zaupa tudi svojega otroka malovrednemu človeku!

To je tudi sénčna stran sedanje vzgoje. In pedagogi obračajo premalo pozornosti na ta slučaj. Oni pišo kratko o tem takó-le: „Izročaj svoje otroke le umnim, poštenim in dobrim ljudém!“ Ali človek je prekarjen. Koliko jih je, ki obiskujejo vse cerkve, ki hodijo vsak teden po večkrat k izpóvedí, a sicer so podobni pobeljenim grobom. Ti smatraš morda takšnega človeka poštenjakom, — a prevaral si se. Kaj ti je storiti? —

Dolžan si, se vé, svojemu otroku prepovedati sleharno občilo s takšnim človekom. Toda kar je úže pokvarjenega na tvojem sini, tega ti ne bode prav z láhka popraviti. Védi, kar pravi sv. pismo, „da je volja vsacega človeka nagnena bolj na slabo, nego li na dobro“. Morebiti ga še izboljšaš, ali teškó ti bode. — To je, kakor sem úže dejal, sénčna straa sedanje vzgoje. —

Vendar največ naopakam otroškim so spet stariši krivi samí. Le zatoí jim otroka, da je bil danes morda malopriden — kakó se jim bodeš zameril! Kakó se bodo potegnili zánj, kakó ti ga izgovarjali! Kakó ti bode skušali dokazati, da ni pridnejšega, ljubeznjivejšega otroka na sveti, nego je njih! In ako je tudi še takó neubogljiv domá, ako jim napravlja še tliko preglávice, vse nič ne dé! Rekli ti bodo le, da je priden. Otrku samemu se bode zdelo to nezasluženo hvalisanje malo preveliko, smijal se bode na tihem gotovo, ter morda se še celó javno izrazil, da ni tukšen. Ali če tudi tega ne storí, vendar bode v bodoče še malo-pridnejši, nego li prej. Saj vé, da ima verle izgovórnike, ki ga bodo očisili vsega, česar je zakrivil drugé.

In menite li, da bode zató kaj bolj ljubil svoje ljubeznive stariše? Gotovo ne! Tudi ubogal jih ne bode. Lehko mu je uvideti in misliti si: poslé mi tudi iz strahú, da se ne „blamujejo“, še rajše prezró marsiktero naopako, ter mi odpusté marsikater pregrešek!

Poglejmo malo v bodočnost.

Kaj rad se vresničuje pregovor: „Česar se je učil Janezek, to zna stari Janez“. Kadar mu odmró stariši, oni „verli“ vzgovarjalci njegovih pregreškov, napóten je le ná-se. A naučil se je dobro, kakó se ima opravičevati, ako je kriv kacega pregreška. S koliko prederznostjo, s koliko zvijačo, katere bi mu ne prisojal nikdo, se skuša marsikateri hudodelec opírati pred sodniki! Kakó se zná zavijati v krilo nedolžnostil — Saj se je učil tega vsega uže domá v prvih letih svojega življenja, saj se je opravičeval na takov način morda uže stokrat in stokrat!

Takóvo „verlo“ opravičevanje gane marsikoga, in zategadelj nahač največi hudodelec še mnogo takó zvanih „miloserčnih dušíc“, ki ga milujejo.

Sedanji svet je tudi malo ne sploh takšen, da bi najrajše obéšal tatíče, in izpuščal tatóve. —

(Dalje prih.)

Poučevanje v naravoslovji.

(Dalje.)

Trinajsti dan.

Imenujte pglavitne vetrove! — Pomorščakom to poznanje vetrov vendar ne zadostuje, poznati morajo 32 vetrov. — Kateri vetrovi vlečejo navadno pri nas? — Gledé načina, kako se vetrovi med sabo menjajo, zapazili so sledeči zakon: Za vetrom vzhodnjakom pride jugovzhodnjak potem jug in jugozahodnjak, zahodnjak in severozahodnjak, sever, severovzhodnjak. Vetrovi obračajo se po določnih zakonih, navadno vselej proti desni strani tako, da pride za severom severovzhodni (burja), potem juteršček na jugovzhod, na to jug ali mornik i. t. d. Vendar so tudi izjeme, posebno spomladi in jeseni. — Vremenik.

Ako bi bilo resnično, kar smo omenili, potem bi morala vadati vedno le dva vetra, sever ali jug, a ni tako. Temu pa je zopet drugi vzrok: Kadar se oberne zemlja okoli svoje osi, oberne se zrakova množina na tečajniku okoli sebe, in se dalje nič ne premakne. Na ekvatorju pa vsaka čerta v 1 sekundí čez 200 milj preteče. Zemlja prehoi in preteče tako rekoč pod polarnim tokom in točke, ležeče na ekvatorju, katere bi se bile imele zadeti v zrakov tok, so med tem že proti vzhodu zbežale; veter zadene tedaj le one bolj proti zabodu ležeče čerte, k nam pride kot burja.

In menite li, da bode zató kaj bolj ljubil svoje ljubeznive stariše? Gotovo ne! Tudi ubogal jih ne bode. Lehko mu je uvideti in misliti si: poslé mi tudi iz strahú, da se ne „blamujejo“, še rajše prezró marsiktero naopako, ter mi odpusté marsikater pregrešek!

Poglejmo malo v bodočnost.

Kaj rad se vresničuje pregovor: „Česar se je učil Janezek, to zna stari Janez“. Kadar mu odmró stariši, oni „verli“ vzgovarjalci njegovih pregreškov, napóten je le ná-se. A naučil se je dobro, kakó se ima opravičevati, ako je kriv kacega pregreška. S koliko prederznostjo, s koliko zvijačo, katere bi mu ne prisojal nikdo, se skuša marsikateri hudodelec opíratí pred sodniki! Kakó se zná zavíjati v krilo nedolžnostil — Saj se je učil tega vsega úže domá v prvih letih svojega življenja, saj se je opravičeval na takov naćin morda úže stokrat in stokrat!

Takóvo „verlo“ opravičevanje gane marsikoga, in zategadelj nahaě najveći hudodelec še mnogo takó zvanih „miloserćnih dušć“, ki ga milujevó.

Sedanji svet je tudi malo ne sploh takšen, da bi najrajše oběsal tatíće, in izpušćal tatóve. —

(Dalje prih.)

Poućevanje v naravoslovji.

(Dalje.)

Trinajsti dan.

Imenujte pglavitne vetrove! — Pomorščakom to poznanje vetrov vendar ne zadostuje, poznati morajo 32 vetrov. — Kateri vetrovi vlećejo navadno pri nas? — Gledé naćina, kako se vetrovi med sabo menjajo, zapazili so sledeći zakon: Za vetrom vzhodnjakom pride jugovzhodnjak potem jug in jugozahodnjak, zahodnjak in severozahodnjak, sever, severovzhodnjak. Vetrovi obraćajo se po doloćnih zakonih, navadno vselej proti desni strani tako, da pride za severom severovzhodni (burja), potem juteršćek na jugovzhod, na to jug ali mornik i. t. d. Vendar so tudi izjeme, posebno spomladi in jeseni. — Vremenik.

Ako bi bilo resnićno, kar smo omenili, potem bi morala vadati vedno le dva vetra, sever ali jug, a ni tako. Temu pa je zopet drugi vzrok: Kadar se oberne zemlja okoli svoje osi, oberne se zrakova množina na tećajniku okoli sebe, in se dalje nič ne premakne. Na ekvatorju pa vsaka ćerta v 1 sekundí ćez 200 milj preteće. Zemlja prehoí in preteće tako rekoć pod polarnim tokom in toćke, ležeće na ekvatorju, katere bi se bile imele zadeti v zrakov tok, so med tem že proti vřodu zbežale; veter zadene tedaj le one bolj proti zabodu ležeće ćerte, k nam pride kot burja.

Tók od ravnika tudi ni prav proti jugu, ker se zrak dosti bolj počasi giblje, kakor se zemlja okoli ravnika suče, zrak zato zaostaja in se bolj v južni nameri prikaže. Zato prevladajo pri nas severozahodni (nordwest) in jugozahodni (südwest) vetrovi, po toku zraka, kateri premaga. Pravilne vetrove, tedaj severovzhod in jugovzhod, zovemo redne ali stanovitne (pasatne) vetrove, oni, posebno severovzhodni vetrovi so v naših krajih bolj navadni. — Kateri tók vlada bolj v merzlem pasu? — Kateri v gorkem? — V srednjem pasu sta oba vetra tik drug drugega, zato se pa tudi tako zelo spreminjata, posebno spomladi in jeseni se ta dva vetra rada poskušata (o enakonočju), dokler drug drugega ne premaga.

Da veter res ni nič drugega, kakor nejednako razgretje zraka, dokazujejo tudi tako imenovani „krajni (suhi) vetrovi“ (Landwinde) in morski vetrovi (morniki), kateri so posebno ob primorju (pribrežji) vročega in srednjega pasa. Okoli 9. ure dopoldne vzdigne se majhen veterček, katerega moč vedno bolj narašča, tako, da o 2. uri popoldan verhuncer svoje moči dosega in svojo največjo silo razodeva. Kako bi si razložili ta tók? — (Zemlja se bolj naglo segreva kakor voda, zrak od tople zemlje vzdiguje se kviško in na njega mesto nastopa merzli. Polagoma postaja morski veter slabši, tako, da po solnčnem zahodu popolnoma poneha. Zakaj neha veter pihati? — (Zrak na zemlji in oni na vodi, sta se enako razgrela — sta enako topla.)

O polnoci zapazimo pa ravno nasprotno; kaj bi pa to provzročilo? — (Zemlja se je bolj ohladila kakor voda.) — Ta veter imenujemo „morski veter“, kateri vedno narašča do solnčnega vzhoda, na to pa pojenjuje. — Kateremu vetru tedaj pravimo živi (redni) ali pasatni veter? — (Kateri stanovitno iz ene strani vleče, zlasti med povratnikoma.) — Katero namero ima v našem kraju? — Katere vetrove imenujemo krajne vetrove? — Katere morske vetrove? — Kje navadno vlečejo te verste vetrov? — Kdo zna od teh vetrov kaj več povedati? Kaj so vetrovi jednakonočja? — Povejte, kaj nam vetrovi koristijo, kaj škodujejo! So tudi strupeni vetrovi, katere v raznih deželah različno imenujejo, ti le so: hamsin v Egiptu, samum v Arabiji, solana na Španskem, in škodljivi siroko na Laškem. (Dalje prih.)

Šolski ukazi.

Iz seje c. k. dež. šol. sveta za Kranjsko dné 4. avgusta 1881. — C. k. okrajni šol. svet v Postojni je poročal o zidanji šole v Spodnjem Semonu; pošilja se dež. odboru, da dovoli pripomoč iz normalnega šolskega zavoda.

Zastran šole v Preserji, ki se ima razširiti, ukazalo se je c. k. okraj. šol. svetu za Ljubljansko okolico.

Ni se oporekovalo zaradi razpisa učiteljske službe na novi šoli v Bakeku.